

# SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtrek in velja s polimino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrta leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Katoliškega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta šte. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne pettirvice za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede zjutraj. — Ne zapre reklamacije so poštnine proste.

## Volilcem

gornjegrajskega, šoštanskega, slovenjgraškega in marenberskega okraja ter kapeljske in gradiške občine!

Za sijajno mi skazano zaupanje izrekan svojim cenjenim volilcem, ki so v kljub vsem spletkarijam nasprotnikov in liberalnim lažem zvesto vstrajali ob strani „Kmečke Zveze“, svojo najiskrenejšo zahvalo s trdno obljubo, da se bom vedno vestno trudil v zvezi z drugimi poslanci Slov. km. zveze krepko in vstrajno delovati za gospodarski blagor in narodni napredek spodnještajerskega slovenskega ljudstva.

**Dr. Karl Verstovšek,**  
državni in deželni poslanec.

Maribor, dne 5. julija 1910.

## „Katoliški“ Štajercijanci.

„Katoliški“ Ornig je nekak polubog „Štajercu“, ki kaj rad naglašja, kako dober katoličan in avstrijski patriot je ptujski župan Ornig. Tako močno da je njegova katoliška vera in avstrijska zvestoba, da je vsem štajercijancem v sijajen zgled. Kakšen pa je ta vzgled v resnici, je pokazal Ornig dne 28. junija o priliki protestantske slavnosti Gustav-Adolfovega društva, ki se je dne 28. in 29. junija vršila v Ptuj. — V tem mestu, ki je metropola šnopsarije, se v zadnjem času gotovi za to plačani ljudje na vse kriplje trudijo, da bi kolikor mogoče več oseb zapeljali k odpadu od katoliške, torej od Kristusa samega ustanovljene cerkve, ter jih porinili v protestantovsko vero, ki je ni ustanovil Kristus, temveč 15 stoletij pozneje od katoliške cerkve odpadli menih Martin Luther. Ljudem, ki agitirajo za protestantovsko vero, ni nič za to vero, ker navadno sploh nobene vere nimajo, temveč to so vam plačani agentje za Vsenemčijo. Kakor hodijo agentje po deželi okoli ter ponujajo dobro ali slabo blago svojih tvrdk, tako hodijo tudi agentje Vsenemčije okoli ter ponujajo ljudem svoje strupeno blago.

V Avstriji je stranka, ki se imenuje nemško-radikalna ali vsenemška stranka in ki vlada po štajerskih nemških mestih in tudi po spodnještajerskih nemškutarških mestecih in trgih. Ta stranka je zapisala na svoj prapor: Vsenemčija. Vsenemčija je nemogoča, dokler je Avstrija; torej mora Avstrija razpasti in nemške pokrajine se potem priklopijo nemškemu „rajhu“.

Ta stranka si je zadnja leta iz Nemčije naročila protestantovske pastore in vikarje, kojih glavni in prvi namen je, pod krinko protestantovske vere širiti Avstriji sovražno vsenemško mišljenje. Za ta namen so poslani iz „rajha“, za ta namen so tudi plačani od gotovih društev — posebno Gustav-Adolfovega društva — in tudi od posameznikov v „rajhu“. Avstrijska državna oblast pa ravna tako, kakor ne bi storila nobena druga državna oblast v svoji slabosti na svetu: mirno gleda, kako protestantovski losvonrom-agitatorji z nečuvno predrznostjo izpodkopavajo temelje, na katerih stoji cela država.

Kakor ti agitatorji in po njih zapeljani verski odpadniki sovražijo avstrijsko državo, tako tudi strupeno sovražijo katoliško vero, ki je vera ogromne večine avstrijskega prebivalstva. Za katoliško cerkev nimajo prijazne besede, temveč samo psovke, kletev in preganjanje. Vse, kar je katoliškega, mrzijo bolj, kakor hudobec križ.

In med te protikatoliške in protiaustrijske ljudi je tudi šel „katoliški“ in „avstrijski“ Ornig, njim se je pridružil, in ne samo to, temveč kakor poročajo nemški listi, on jih je celo z najprisrčnejšimi besedami pozdravil. Kaj takega se drzne storiti tisti Ornig, ki se v gotovih krogih in posebno napram slovenskim kmetom dela tako dobrega katoličana, to se osmeli storiti načelnik slovenskega katoliškega okraja.

Ornig se je pokazal v pravi luči, razkril je čustva svojega srca, in na dnu tega srca smo opazili spoštovanje in ljubezen do najstrupenejših sovražnikov naše katoliške vere in do najzagrizenejših proti-

avstrijskih agitatorjev. Izmuzniti se tukaj ne more; saj je sam prestolonaslednik Franc Ferdinand izjavil, da losvonrom-gibanje ni nič drugega nego agitacija za proč od Avstrije.

Ravno te dni je izšel „Štajerc“ ob svoji 10letnici v praznični obleki. Na prvi strani prinaša sliko Ornigovo in potem na dolgo in široko opisuje ali bolje rečeno, opeva njegove zasluge in končno dostavlja, da je Ornig za „Štajerca“ „duša in moč“.

No, Ornig je popolnoma razkril svojo dušo. Mi upamo, da bodo tisti zapeljani kmetje, ki so še verovali v Orniga in njegove pristaše, izpregledali ter spoznali protikatoliško in protiaustrijsko dušo „Štajerčeve“ stranke. In ko bodo to spoznali, bo tudi strta tista moč, ki jih še sedaj omamlja in jih vprega v jarem naših verskih in narodnih nasprotnikov. In takrat bomo svoje rodne, sedaj še v nekatoliški, nemškutarški omami tavajoče brate z veseljem sprejeli v tistem taboru, kamor edino spada slovenski kmet, v taboru katoliškem in slovenskem.

## Vinski davek.

(Govor poslanca Roškarja v poslanski zbornici dne 22. junija 1910)

Visoka zbornica! Razprava o proračunu se bliža koncu. Tisoč upravičenih želj se je izreklo, ki jih bo pa najbrž le silno malo uresničenih. Za to ne bom govoril o novih željah. Gospod poslanec Povše jih je po izkušnji in potrebi razločno in zadostno označil, zato se omejujem le na obrambo proti neznosnim, kakor tudi neopravičenim novim bremenom in nagajivostim.

Vlada bo z zadovoljstvom veselo pozdravila rešitev državnega proračuna s številko, ki ni bila še nikoli tako visoka, namreč 2.649.456.000 K.

S tem bo vladala eno leto, potem bo pa skoro gotovo z novimi, še višjimi zahtevami stopila pred nas. Za širše sloje ljudstva, posebno za delavce in proizvajalce ni upati v sedanjosti in tudi ne v bodočnosti kakih ugodnih uspehov. Njih čaka samo direktno in indirektno novo obdačenje, ki nam ga je predložil ekselencia g. finančni minister. Z neko lahkomišelnostjo, ki se nikakor ne da upravičiti in je ni nikjer drugje najti, se nalagajo ljudstvu v Avstriji novi davki, ne da bi se le površno preiskala davčna zmožnost posameznih slojev.

Lahkega srca je ekselencia gospod finančni minister naznanil svoje nove davčne predloge, med njimi tudi vinski davek, in jih predložil visoki zbornici.

Pri tem je poudarjal, da nameravani vinski davek producenta (proizvajalca) samega ne bo zadel, ker ga istemu ni treba plačati, ampak bo moral samo točno izpolnjevati predpise, ki se bodo še izdali glede prijavitelja in odjavljenja vina, ki ga ima ali ki ga bo pošiljal.

Le potem, ako hoče porabiti vinorejec več ko 10 litrov naenkrat za domačo potrebo ali za izven občine, kjer se je vino pridelalo, zaposlene delavce, iz kleti, ki je v kakih oddaljenih občini, se mora isto tudi obdačiti.

Ker ima na Spodnjem Štajerskem in bržkone tudi v drugih deželah kmetovalec svoj vinograd pogosto tudi v kakem oddaljenem kraju, potem si lahko predstavljamo iz tega izvirajoče nagajivosti in davčne terjatve za lastno in za delavce neobhodno potrebo.

Na deželi je pomanjkanje delavcev vedno večje in se mora z vsemi sredstvi, torej tudi s tem, da dobi vina, vsaj omejiti, če že ne odpraviti, kar se zgodi tem lažje, ker zadnji čas posebno lahkkih vin ni mogoče prodati.

Večina štajerskih vinorejcev bi bila vesela, če bi mogla lansko vino tudi pod lastnimi stroški prodati.

Poleg nadprodukcije zadnjih dveh let so tudi vinski veletržci mnogo pripomogli, da nima vino prave cene. Ti kupijo večino vina že ob trgatvi za sramotno ceno in v veliko škodo vinorejcev, ker narekujejo in plačujejo najnižje cene. Pogosto se prodaja vino ponarejeno; s tem izkubijo konzumenti (vživalci) vsako veselje do vina in pijejo rajši druge pijače.

Tudi mnogi gostilničarji so sokrivi, ker so prekomodni, da bi kupili vino naravnost od producenta, kjer se vendar vedno dobi zdrava in nepokvarjena kapljica.

Razven tega hočejo prekupei in prodajalci na drobno doseči pogosto prevelik dobiček, ki znaša 100 do 400 odstotkov in ga tudi dosežejo, vsled česar trpi pridelovanje vina velikansko škodo.

Tudi preti vinoreji toliko škodljivcev, da so vinorejci z marljivostjo in eneržijo komaj še v stanu, jih z zadostnimi sredstvi uspešno pokončevati. Že peronospora sama povzroči vsled vedne podražitve delavcev in dobave tvarine velikanske stroške.

Obnovitev je že s tem otežkočena, ker štajerski deželni odbor ne da več neobrestovanih posojil, da bi začel ureditev slabih deželnih financ s prihranitvijo pri najbolj stiskanih proizvajalcih vina. Nadaljna posledica tega je, da potem tudi država noče prispevati.

Velikanska zadolženost kmetovalcev sploh in še posebno vinogradnikov, ki, kakor znano, znaša nad 6000 milijonov, in dolžne obresti 300 milijonov, govori dovolj glasno o položaju kmetovalcev. Dasi je na Štajerskem komaj 30% prej z vinskimi trtami zasajene planote nanovo nasajene, se menda ne bo več splačalo še nadaljevati z obnovitvijo, ako hoče visoka vlada izvesti obdavljenje vina.

Že na podlagi obstoječih zakonov mora prebivalstvo na deželi trpeti razne nagajivosti, popolnoma nepotrebno je, mu z obdačenjem vina še nove zadati. Izmed teh hočem omeniti le eno samo, ki izhaja iz postave z dne 26. septembra 1893 glede ureditve koncesioniranih stavbnih obrti za kmečko ljudstvo. Na Štajerskem nimamo izpraševalnih komisij, ki bi hotele voditi in izvršiti skušnjo v slovenskem jeziku za bodoče mojstre. Bili bi kvečjemu navezani na Kranjsko, ki pa ima čisto gotovo z lastnimi zadevami dovolj opraviti. Končno sledi iz tega, da bi bil vsak posestnik po besedilu postave primoran, se obrniti na mestnega zidarskega mojstra, ako hoče izvršiti tozadnja dela. Kakšni stroški nastanejo iz tega, si lahko izračunamo le tisti, ki se je s takimi stvarmi že pečal. Imamo na deželi delavce, rokodelce vsake vrste, zidarske, tesarske, kamnoseške mojstre ali studenčarje v zadostnem številu, a ti niso upravičeni, dasi delajo v vsakem oziru izvrstno, izvršiti dela. Zdi se, da se nekateri stavbni mojstri edino-le s tem pečajo, da razne polirje, če prevzame kateri kako delo na deželi, političnim oblastim naznanijo, ki potem iste z orožništvom do skrajnosti preganjajo. Dovolite, da na vedem le en slučaj. Znan mi je slučaj, ko je dal nek kmetovalec izvršiti svoja dela po domačem polirju. Dotični polir je bil naznanjen pri nekem zidarskem mojstru, vse svoje pomožne moči je javil bolniški blagajni, sploh se ravnal po vseh predpisih, kljub temu so mu politične oblasti po orožništvu tekom treh tednov trikrat delale sitnosti. Vedno so se mu stavila ista vprašanja, dasi niso našli nič drugega, nego, da je bilo vse pravilno urejeno. Kakšne posledice pa ima to? Dotični delavec se sramujejo že radi teh zasledovanj, izrazili so se izrecno, da v bodoče nočejo več delati na deželi, da hočejo rajši v mesto, kjer imajo boljšo plačo in se jih ne zasleduje na tako grozovit barbarski način. Sploh se navadno na deželi potepuhe pusti teči, poštene rokodelce pa se zasleduje. Kaj pa nastane iz tega, če bo šlo to tako naprej?

Naši kmečki delavci bodo šli v mesto in mi bomo, ako ne bomo hoteli pustiti naših poslopij razpasti, primorani se obrniti na mestne zidarske mojstre. Zidarski mojster se bo peljal najprej k dotičnemu posestniku in po dovršenem delu bo dela odobril in povzročil dotičniku največje stroške. A še nekaj je treba pomisliti. Naši delavci na deželi delajo pri celi hrani za plačo 1 K 80 vin. do 2 K na dan. Kakšne zahteve pa stavi mestni zidarski mojster? Ta zahteva za izposlane delavce najmanj 5, 6, da celo 10 K za enega edinega delavca. Če je kmečko ljudstvo v stanu to plačati, je veliko vprašanje, ki je moram sploh zanikati. To bi služilo le za zabranitvi ugodnega razvoja kmetovalstva. Gospod tovariš Krenn je v štajerskem deželnem zboru že pred dvema leti vložil predlog, v katerem zahteva, da se to zlo po par. 6 gori označene postave spremeni. Bilo je dovolj glasov za sklep tega predloga, a deželna vlada se v interesu mestnih zastopnikov in stavbnih mojstrov proti temu brani in hoče to preprečiti. Dve leti ste že pretekli in nam se ta olajšava, ki nam je postavno zajamčena, ne da. Razven treh dežel so si vse avstrijske dežele to dobroto prilastile; mi smo med temi tremi deželami. Tako nam gre deželna vlada na Štajerskem na roko. A